

**ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПЕРЕДАЧІ МАЙНА ТЕРИТОРІАЛЬНОЮ ГРОМАДОЮ
У ВЛАСНІСТЬ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД¹
LEGAL ASPECTS OF THE TRANSFER OF MINE
TO THE TERRITORIAL COMMUNITY INTO THE PROPERTY
OF THE UNITED NATIONAL TERRITORIAL COMMUNITIES**

Черевко П.П.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права та процесу
юридичного факультету
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Стаття присвячена дослідженню правових аспектів передачі майна територіальною громадою у власність об'єднаних територіальних громад. Проаналізовано правові підстави та механізм, проблемні аспекти, які виникають у процесі передачі територіальною громадою об'єктів у власність об'єднаних територіальних громад.

Ключові слова: правові підстави, територіальна громада, об'єднана територіальна громада.

Статья посвящена исследованию правовых аспектов передачи имущества территориальной общиной в собственность объединенных территориальных общин. Проанализированы правовые основания и механизм, проблемные аспекты, возникающие в процессе передачи объектов территориальной общиной в собственность объединенных территориальных общин.

Ключевые слова: правовые основания, территориальная община, объединенная территориальная община.

The article is devoted to the study of legal aspects of the transfer of property by the territorial community to the property of the united territorial communities. The legal grounds and mechanism, problematic aspects that arise in the process of transfer of objects by the territorial community to the property of the united territorial communities are analyzed.

Key words: legal grounds, territorial community, united territorial community.

У зв'язку із впровадженням реформи децентралізації та утворення об'єднаних територіальних громад набуло великої актуальності питання передачі майна територіальною громадою у власність об'єднаних територіальних громад. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», який створив реальний механізм об'єднання територіальних громад, не враховував значну кількість нюансів об'єднувачих процесів, що створило реальні проблеми на практиці. Частина недоліків була виправлена шляхом внесення змін та доповнень протягом 2015–2017 рр., але деякі проблеми залишились невирішеними [1].

Метою статті є дослідження правових аспектів передачі майна територіальною громадою у власність об'єднаних територіальних громад.

Питання становлення та розвитку права власності, визначення їх видів досліджували фахівці права, зокрема О.В. Дзера, В.І. Борисова, Ю.О. Куц, В.М. Сінченко, В.М. Коссак, Л.А. Музика, О.О. Первомайський та О.С. Яворська.

Згідно зі ст. 142 Конституції України матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад [2]. Територіальні громади сіл, селищ і міст можуть об'єднувати на договірних заса-

дах об'єкти комунальної власності, а також кошти бюджетів із метою виконання спільних проектів або спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, організацій і установ, створювати для цього відповідні органи і служби. Держава бере участь у формуванні доходів бюджетів місцевого самоврядування, фінансово підтримує місцеве самоврядування. Витрати органів місцевого самоврядування, що виникли внаслідок рішень органів державної влади, компенсуються державою.

Закон України «Про місцеве самоврядування» серед підстав для набуття права комунальної власності називає такі [3]:

- 1) передача майна територіальним громадам безоплатно державою;
- 2) передача майна територіальним громадам безоплатно іншими суб'єктами права власності;
- 3) створення майна органами місцевого самоврядування;
- 4) придбання майна органами місцевого самоврядування в порядку, встановленому законом.

Автор погоджується з думкою Т.В. Волинець, що коло підстав набуття права комунальної власності варто доповнити [4]:

- 1) створення майна безпосередньо територіальними громадами чи об'єднаними територіальними громадами;
- 2) набуття на підставі правочину майна, інших об'єктів права комунальної власності безпосередньо територіальними громадами чи об'єднаними територіальними громадами;
- 3) передача майна територіальною громадою у власність об'єднаних територіальних громад;

¹ Публікація містить результати досліджень проведених при грантовій підтримці Державного фонду фундаментальних досліджень за конкурсним проектом Ф83/48761.

4) з інших підстав.

Правовою підставою передачі об'єктів спільної власності територіальних громад району в комунальну власність ОТГ є положення Закону України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні» та Бюджетного кодексу України [5].

Так, відповідно до ч. 2 п. 10 Прикінцевих та перехідних положень Закону «Про місцеве самоврядування» майно, що передане у комунальну власність областей і районів, а також набуто на інших законних підставах, є спільною власністю територіальних громад сіл, селищ, міст, управління яким відповідно до Конституції України здійснюють районні та обласні ради або уповноважені ними органи. Відчуження зазначеного майна здійснюють лише за рішенням власника або уповноваженого ним органу.

Ч. 3 п. 10 Прикінцевих та перехідних положень вищезазначеного Закону передбачено, що за пропозицією сільських, селищних, міських рад районні, обласні ради мають приймати рішення про передачу у комунальну власність відповідних територіальних громад окремих об'єктів, спільної власності територіальних громад, які знаходяться на їх території і задовольняють колективні потреби виключно цих територіальних громад.

П. 39 Прикінцевих та перехідних положень БК встановлено, що районні ради здійснюють передачу зі спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст у власність ОТГ, що створюються згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, відповідних бюджетних установ, розташованих на їхній території, відповідно до розмежування видатків між бюджетами, визначеного БК.

Нині є проблема щодо набуття права власності об'єднаними територіальними громадами. У ст. 3 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» зазначено, що об'єднана територіальна громада є правонаступником усього майна, прав та обов'язків територіальних громад, що об'єдналися, із дня набуття повноважень сільською, селищною, міською радою, обраною такою об'єднаною територіальною громадою. У разі об'єднання всіх територіальних громад одного району в одну об'єднану територіальну громаду все майно спільної власності територіальних громад такого району є комунальною власністю об'єднаної територіальної громади, а пов'язані з таким майном права та обов'язки належать об'єднаній територіальній громаді з дня набуття повноважень сільською, селищною, міською радою, обраною такою об'єднаною територіальною громадою [6].

Вищезгаданий Закон, визначивши, що територіальні громади, які добровільно об'єдналися або будуть об'єднуватися, мають передати все належне їм майно в одну територіальну громаду, не регламентує сам механізм передачі такого майна.

До початку процедури передачі майна та зобов'язань ОМС, у зв'язку з об'єднанням ТГ, необхідно провести їх інвентаризацію з метою забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності відповідних установ [7].

М. Трипольська, розглядаючи питання про передачу об'єктів спільної власності територіальних громад, а також проблемні аспекти та спірні ситуації, які виникають під час передачі об'єктів, визначає механізм передачі об'єктів спільної власності територіальних громад.

На пленарному засіданні ради ОТГ розглядається питання та приймається рішення щодо надання попередньої згоди на прийняття майна зі спільної власності територіальних громад району до комунальної власності ОТГ. Разом із супровідним листом зазначене рішення направляється до відповідної районної ради для розгляду. Фактично рада ОТГ клопоче перед районною радою про передачу певних об'єктів спільної власності територіальних громад району, що знаходяться на її території.

Отримавши пропозицію від ради ОТГ, районна рада має розглянути це питання на сесії та прийняти рішення про передачу об'єктів спільної власності територіальних громад району до комунальної власності ОТГ, в якому має міститись перелік таких об'єктів.

Своєю чергою, рада ОТГ приймає рішення про прийняття об'єктів спільної власності територіальних громад району до комунальної власності ОТГ, в якому також міститься перелік таких об'єктів.

Чинним законодавством не передбачений порядок передачі об'єктів та майна спільної власності територіальних громад району до комунальної власності ОТГ, тому дуже часто районні ради окремим рішенням затверджують такий порядок. Також можна враховувати положення Порядку передачі об'єктів права державної власності та Порядку подання та розгляду пропозицій щодо передачі об'єктів із комунальної у державну власність та утворення і роботи комісії з питань передачі об'єктів у державну власність, затверджених Постановою КМУ від 21.09.1998 р. № 1482.

Задля передачі об'єктів спільної власності територіальних громад району до комунальної власності ОТГ рада ОТГ має утворити комісію з приймання-передачі об'єкта спільної власності. На практиці трапляються випадки, коли таку комісію утворюють районні ради. До складу комісії можуть бути включені представники ради ОТГ, районної ради, установ, закладів та підприємств, у господарському віданні чи оперативному управлінні яких перебувають об'єкти спільної власності територіальних громад району, які підлягають передачі.

Передача оформляється актом приймання-передачі, який складається у чотирьох примірниках, підписується головою і членами комісії та затверджується місцевою радою ОТГ та районною радою [8].

Поширеним є питання, що виникає в представників рад ОТГ, які ініціюють передачу об'єктів спільної власності територіальних громад району до комунальної власності ОТГ про необхідність скорочення або перевід працівників у процесі передачі та зміни підпорядкування цих об'єктів.

При передачі об'єктів спільної власності територіальних громад району першим ОТГ, які утворились

в 2015 р., припустились багатьох помилок. Так, були випадки, коли працівники медичних закладів були звільнені та прийняті на роботу за розпорядженням голови ОТГ. Це є суттєвим порушенням трудового законодавства, адже ч. 3 ст. 36 Кодексу законів про працю України встановлено, що зміна підпорядкованості підприємства, установи, організації не припиняє дії трудового договору. Отже, під час передачі об'єктів спільної власності територіальних громад району до комунальної власності ОТГ трудові договори з працівниками не припиняють.

Дискусійним залишається питання розподілу майна спільної власності територіальних громад району, який повністю покритий ОТГ, але не в форматі один район – одна громада.

Законодавчо врегульоване питання переходу права власності на майно спільної власності територіальних громад району до ОТГ, яка утворена всіма територіальними громадами району, тобто в форматі «один район – одна громада». Так, відповідно до п. 2 ч. 3 ст. 8 Закону «Про добровільне об'єднання територіальних громад», у разі об'єднання всіх територіальних громад одного району в одну об'єднану територіальну громаду все майно спільної власності територіальних громад такого району є комуналь-

ною власністю ОТГ, а пов'язані з таким майном права та обов'язки належать ОТГ із дня набуття повноважень сільською, селищною, міською радою, обраною такою ОТГ.

Разом із цим дедалі більш поширеною стає ситуація, коли в межах району утворюється кілька ОТГ, які повністю його покривають. У цьому разі питання розподілу майна спільної власності територіальних громад району між цими ОТГ може набувати дискусійного характеру, адже деякі об'єкти спільної власності обслуговують територіальні громади всього району. Зазвичай такі об'єкти розташовуються в районному центрі. Передача таких об'єктів одній із цих ОТГ можлива лише за згоди інших територіальних громад. Щоб забезпечити подальше обслуговування цими об'єктами всіх ОТГ району, можливе укладення договорів про співробітництво територіальних громад.

Передача майна територіальною громадою у власність об'єднаних територіальних громад відбувається відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад». Відсутність у Законі чіткого механізму породжує проблемні аспекти та спірні ситуації у процесі передачі майна територіальних громад у власність об'єднаних територіальних громад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Створення об'єднаних територіальних громад в Україні 2015–2017. Аналітична доповідь від громадськості. URL: <http://parliament.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Detsentralizatsiya-v-Ukrai-ni-2014-2017-rr.pdf>
2. Конституція України Верховна Рада України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР тлумачення станом на 30.09.2016 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80>
3. Про місцеве самоврядування Верховна Рада України; Закон від 21.05.1997 р. №280/97-ВР зі змінами станом на 04.11.2018 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.
4. Волинець Т.В. Підстави набуття права комунальної власності територіальними громадами. Європейські перспективи. 2016. Вип. 2. С. 99–104. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2016_2_18
5. Бюджетний кодекс України Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 08.07.2010 р. № 2456-VI зі змінами станом на 13.02.2016 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
6. Про добровільне об'єднання територіальних громад Верховна Рада України; Закон від 05.02.2015 р. № 157-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.
7. Передача майна об'єднаній територіальній громаді. Допомога громадам. URL: <https://patriot.te.ua/2017/04/04/>
8. Трипольська М. Об'єкти спільної власності тергромад: передаємо у комунальну власність ОТГ. Міське самоврядування. 2017. № 12. С. 4–22. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/ms/2017/december/issue-12/article-2585.html>